

Nr 124.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående understöd åt avlidne kronojägaren L. F. Engelmarks minderåriga barn; given Stockholms slott den 24 mars 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att avlidne kronojägaren Lars Fredrik Engelmarks minderåriga söner Uno Vilhelm, Ragnar Emanuel, Fritiof Alexander och Sixten Algot må från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, envar till belopp av 50 kronor, att utgå från och med år 1916 intill uppnådda 18 års ålder, med iakttagande att dessa understöd jämte den från civilstatens änke- och pupillkassa till Engelmarks efterlämnade familj utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 270 kronor för år.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Med eget tillstyrkande yttrande har överjägmästaren i dåvarande Luleå distrikt, Gustaf Cassel, den 27 oktober 1915 till domänstyrelsen överlämnat en framställning från jägmästaren i Gällivare revir, E. I. Hammarberg, om önskvärdheten av att avlidne kronojägaren Lars Fredrik Engelmarks änka, Maria Karolina Engelmark, född Johansdotter, vilken ansåges leva under ekonomiskt betryck, måtte beredas någon förhöjning i den pension av 100 kronor, som hon åtnjöte från civilstatens änke- och pupillkassa.

Domänstyrelsen har underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört bland annat följande.

Kronojägaren Engelmark, född den 9 juli 1837, hade antagits till ordinarie kronojägare den 17 mars 1862, från vilken befattning han jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juli 1897 angående rätt till pension och domänstyrelsens beslut den 23 augusti 1897 erhållit avsked med en årlig pension å allmänna indragningsstaten av 400 kronor och från och med år 1911 en fyllnadspension av 100 kronor från det av riksdagen beviljade förslagsanslaget till sådan fyllnadspension åt pensionerade kronojägare, samt avlidit den 14 januari 1914, efterlämnande i sitt andra gifte änka och 6 omyndiga barn. Pension till änkan hade därefter utgått ur civilstatens änke- och pupillkassa med 100 kronor årligen.

I fråga om familjens levnadsomständigheter hade jägmästaren anført följande: »Engelmark har efter avskedstagandet såsom åbo brukat en Baltiska trävaruaktiebolaget tillhörig mindre hemmansdel, bestående huvudsakligen av mer eller mindre avlägsna ströängar i Juoikoma eller Sjungbergets by, belägen 7 kilometer på sidan om landsvägen till Vittangi och 22 kilometer från Gällivare kyrkoby. Han har därvid biträtts av, förutom hustrun, en son från sitt första gifte.

Änkan har därefter tillåtits bruka hemmanet, på vilket hon nöd- torftigt underhållit sig och familjen, och har nämnde hennes styvson varit henne behjälplig, till dess han sistliden vår avflyttade för att annorstädes söka sig en bättre utkomst.

Änkan Engelmark är nu ställd inför utsikten att nödgas lämna sitt hittillsvarande hem, då hon — ehuru en ovanligt arbetsam och duktig kvinna — näppeligen lärer kunna ensam sköta hemmet, och då avkastningen av jordbruket, som beräknas vinterföda 3 kor och några småkreatur, ej heller är tillräcklig — ens med tillskott av pensionen å 100 kronor — att både föda familjen och avlöna en dräng.

I varje fall synes mig pensionen vara absolut otillräcklig att därpå basera hennes och barnens uppehälle.

Då änkan Engelmark, efter allt att döma, går nöd till mötes under nuvarande omständigheter, och då pensionsbeloppet icke torde stå i rimligt förhållande till nu gällande levnadsomkostnader, får jag vördsamt hemställa och föreslå, att kungl. styrelsen ville utverka en skälig förhöjning i änkan Maria Karolina Engelmarks pension.»

Vederbörande överjägmästare hade framhållit, att Baltiska trävaruaktiebolaget, vars hemman änkan Engelmark nu brukade, förklarar sig icke hava något att anmärka mot det sätt, varpå egendomen av henne hittills handhafs, och att förty intet hinder mötte för henne att där få kvarbo, och hade överjägmästaren tillstyrkt jägmästarens hemställan om förhöjning i änkan Engelmarks pension till samma pensionsbelopp, som

enligt nuvarande bestämmelser utginge till änka med oförsörjda barn efter kronojägare, som åtnjutit till sådan tjänst innehavare nu utgående avlöningsförmåner.

Av ett av ordförandena i vederbörande fattigvårdsstyrelse, kommunalstämma och kommunalnämnd utfärdat intyg framginge, att änkan Engelmark vore medellös och saknade möjlighet att själv försörja sig och sina minderåriga barn samt att hon i sin hemort vore känd för en i allo hederlig vandel.

Den pension, som enligt nu gällande bestämmelser utginge till änka med ett eller flera pensionsberättigade barn efter en avliden kronojägare, som i sin livstid åtnjutit till sådan tjänst innehavare nu utgående avlöningsförmåner, utgjorde jämlikt §§ 4 och 9 i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 sammanlagt 270 kronor (180 kr. + 90 kronor för barnen). Den pension å 100 kronor, som änkan Engelmark för närvarande uppbure, måste med hänsyn till det nuvarande låga penningvärdet och de nu rådande dyra levnadsomkostnaderna betecknas såsom alltför otillräcklig för att ens kunna fylla de rimligaste krav på ett existensminimum. Domänstyrelsen har därför med hänsyn till de ömmande omständigheter, vari familjen syntes befinna sig, hemställt om beviljande till änkan Engelmark, så länge hon levde ogift, av ett årligt understöd å 170 kronor intill dess det yngsta barnet uppnått myndig ålder samt därefter av 80 kronor att utgå av anslag under 10:de huvudtiteln eller, om hinder härför skulle möta, av avkastningen från statens domäners fond.

Enligt ett av vederbörande kyrkoherde utfärdat intyg efterlämnade Engelmark vid sin död följande i andra giftet födda barn: Linnea Maria, född den 25 maj 1895, Laura Amanda, född den 9 januari 1897, Uno Vilhelm, född den 24 april 1900, Ragnar Emanuel, född den 26 juni 1902, Fritiof Alexander, född den 6 november 1904 och Sixten Algot, född den 2 april 1910.

Till följd av remiss har statskontoret den 11 februari 1916 avgivit utlåtande i ärendet och därvid huvudsakligen anfört följande.

Enligt vad handlingarna gäve vid handen vore Engelmarks änka och minderåriga barn i åtnjutande av pension från civilstatens änke- och pupillkassa till belopp av 100 kronor. Pensionens låga belopp berodde på att, då Engelmark redan år 1897 avgått från sin kronojägarbefattning, pensionen författningsenligt skulle utgå enligt bestämmelserna för nionde klassen i då gällande reglemente för kassan. Samma låga pensionsbelopp gällde emellertid för efterlevande efter alla kronojägare och med dem i detta avseende likställda, som från tjänsten avgått före början

av år 1908. Först genom nu gällande reglemente för kassan av den 21 december 1907 hade nämligen borttagits den gamla klassindelningen, och änke- och barnpensionen avpassades numera efter ett delaktighetsbelopp, som stode i förhållande till delägarens pensionsunderlag och för kronojägares änka med minderåriga barn utgjorde 270 kronor.

Då det med hänsyn till nu nämnda omständigheter vore sannolikt, att åtskilliga andra från nämnda kassa pensionsberättigade änkor icke vore med avseende å pensionens belopp bättre ställda än Engelmarks änka, syntes det kunna medföra betänkliga konsekvenser att bereda Engelmarks änka av statsmedel någon ytterligare pension. Men då det vore uppenbart, att änkan Engelmark icke kunde utan väsentligt tillskott till den från förenämnda kassa utgående pensionen försörja den stora familjen och bereda uppfostran åt de minderåriga barnen, ansåge statskontoret, med hänsyn till de i detta fall föreliggande, synnerligen ömmande förhållanden med billighet överensstämmande, att någon hjälp av statsmedel bereddes. Under återopande av 1908 års riksdags beslut om understöd under liknande omständigheter åt avlidne seminarieläraren Z. Grapes oförsörjda barn ville statskontoret förorda, att sådan hjälp även i nu förevarande fall lämnades i form av understöd för de minderåriga barnens uppfostran. Sammanlagda beloppet av sådant understöd och nu utgående pension syntes icke lämpligen bära överstiga det belopp av 270 kronor, som enligt nu gällande reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa tillkomme kronojägares änka och minderåriga barn. Med iakttagande av sådan begränsning ansåge statskontoret understödet, som syntes bära utgå för vart barn, till dess det uppnått 18 års ålder, kunna bestämmas till 50 kronor för en var av de fyra minderåriga sönerna. Sådant understöd syntes lämpligen bära utgå från allmänna indragningsstaten.

Visserligen synes det mig i allmänhet vara betänkligt att höja en pension, som fastställts enligt bestämmelserna vid den tid, då pensioneringen skedde. I förevarande fall synas dock omständigheterna giva stöd för ett undantag från denna regel. Det är icke antagligt, att många kronojägaränkor finnas, för vilka liknande skäl kunna anföras. Då den äldsta av de fyra ännu minderåriga sönerna föddes, var Engelmark nära 63 år gammal, och det yngsta barnet föddes, då han nästan uppnått 73 års ålder. Då nu änkan Engelmark, oaktat hon vitsordats vara ovanligt arbetsam och duktig, synes icke kunna utan ytterligare hjälp sköta hemmet och underhålla barnen samt befinner sig i stort ekonomiskt betryck, anser jag i likhet med myndigheterna billigheten fordra, att

*Departements-
chefen.*

Engelmarks familj utöver den nu utgående pensionen erhåller särskilt understöd av allmänna medel. På sätt statskontoret framhållit, synes understödet lämpligast bära utgå i form av hjälp till de minderåriga barnens uppfostran med iakttagande av att det sammanlagda beloppet av sådant understöd och nu utgående pension icke får överstiga det belopp av 270 kronor för år, som enligt numera gällande bestämmelser utgår till kronojägaras änka och minderåriga barn.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att avlidne kronojägaren Lars Fredrik Engelmarks minderåriga söner Uno Vilhelm, Ragnar Emanuel, Fritiof Alexander och Sixten Algot må från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, envar till belopp av 50 kronor, att utgå från och med år 1916 intill uppnådda 18 års ålder med iakttagande, att dessa understöd jämte den från civilstatens änke- och pupillkassa till Engelmarks efterlämnade familj utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 270 kronor för år.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Herman Schlytern.